

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U101197

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 08-11-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кукіль Лідія Любомирівна

2. Lidia Kukil

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 023

Назва наукової спеціальності: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Дата захисту: 23-12-2023

Спеціальність за освітою: 034 культурологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ID 3083

Повне найменування юридичної особи: Львівська національна академія мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071027

Місцезнаходження: вул. Кубійовича, 38, Львів, 79011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Львівська національна академія мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071027

Місцезнаходження: вул. Кубійовича, 38, Львів, 79011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.31

Тема дисертації:

1. Маскарон в архітектурі Львова XIX – першої чверті XX ст.: типологія, символіка, стилістичні особливості
2. Mascaron in the architecture of Lviv of the XIX – first quarter of the XX centuries: typology, symbolism, stylistic features

Реферат:

1. Львівські маскарони XIX - першої чверті XX ст. становлять вагоме культурне надбання для архітектурного мистецтва Львова, адже вони є одним з аспектів репрезентації архітектурного образу міста, його архітектурних стилів. Слово «маскарон» (фр. mascaron, іт. mascherone - велика маска) позначає горельєфне або барельєфне обличчя, голову тварини або фантастичної істоти, що зображена анфас. Такі рельєфні маски зазвичай висікали з каменю або відливали з гіпсу, вони мали металеве кріплення. Маскарони збагачують декоративне оформлення фасадів львівської архітектури та містять важливе інформаційне навантаження, символіку. Водночас ці естетичні акценти споруд усе частіше безслідно зникають, залишаючи по собі зруйновані часом фрагменти екстер'єрів, що зумовлює гостру необхідність їх збереження. В архітектурі Львова від стилістики ренесансу до ар деко маскарони змінювались, еволюціонували, архітектори застосовували їх на різних етапах розвитку архітектури міста. Їхнє художньо-пластичне вирішення узгоджувалося з естетичними смаками відповідної епохи та стильовими напрямками в архітектурі. На вибір

масок впливали призначення споруди, її стилістика, а також задум архітектора чи вимоги замовника. Попри звиклу анонімність маскаронів як виду архітектурно-декоративної пластики, все ж частково нам відомі імена скульпторів, подекуди можемо їх визначити на підставі стилістичного аналізу всього комплексу елементів скульптурної пластики фасадів. Також зазначимо, що першочерговим автором маскаронів зазвичай був архітектор. Саме він створював ескіз, який згодом скульптор реалізовував у матеріалі. У львівській архітектурі XIX – першої чверті XX ст. присутні п'ять основних типологічних груп маскаронів. Надання екстер'єру символічного, інформаційного значення сприяло «закріпленню» за різними функціональними типами споруд конкретних художніх образів масок. Основний масив маскаронів на львівських фасадах становлять рельєфні зображення персонажів античної міфології. У Львові маскарони із зображенням персонажів грецької та римської міфології можна розподілити на чотири нерівнозначні типологічні підгрупи: художні образи олімпійських богів, рельєфні обличчя другорядних богів античної міфології, маскарони божеств та героїв. Важливим є твердження, що розпізнати того чи іншого бога можна за атрибутами, за певними, традиційно характерними тільки для цього божества деталями. Звернення до образів античної міфології вказувало на функцію споруди і служило своєрідною ознакою опіки античних богів у сфері діяльності замовника. З появою на початку XX ст. у львівській архітектурі віденського сецесіону, образи маскаронів зазнали значних змін. Архітектуру львівської сецесії заповнили таємничі жіночі маскарони, дві основні групи яких складають весняні образи німф, що пов'язані з красою і життям, та протилежні їм демонічні, химерні жіночі образи. Поєднання жіночих маскаронів з різноманітними стилізованими формами рослинного світу (мотив «цвітіння волосся») є втіленням гармонії людини з природою. Як показало дослідження, для архітектури Львова досліджуваного часу характерною також є типологічна група антропоморфних маскаронів, у яких більшою чи меншою мірою присутні риси індивідуалізації образів. Ці чоловічі та жіночі маскарони часто вкомпоновані по центру картуша та доповнені головними уборами або атрибутами. Маскарони цієї типологічної групи не наділені глибокою та різноманітною символікою, однак вони несуть інформацію, пам'ять про людей, відомості про яких сьогодні втрачені. При дослідженні гротескної групи маскаронів Львова натрапляємо на яскраво виражені перебільшення, гіперболи, що є одним з основних ознак гротеску. З метою показати багатозначність гротескних маскаронів Львова, ми розробили складну типологію цієї групи образів. Вона включає підгрупу тератоморфних масок, образи божества Грінмена, рельєфні театральні маски та маски, що зображають різноманітні емоції. Кожна з підгруп відзначається особливим символізмом і варіативністю образно-пластичних вирішень гротескних маскаронів. Для типологічної групи зооморфних маскаронів Львова характерне різноманіття художніх і стилістичних прийомів, композицій, фактури і габаритів. Екстер'єри багатьох будівель Львова декорують маскарони левів – символ сили та влади. Рельєфні маски інших тварин у забудові міста представлені майстерно виліпленими образами кабана, kota, барана, кози та слона. Отже, маскарони застосовували на різних історичних етапах розвитку львівської архітектури, збагачуючи скульптурний арсенал засобів архітектурно-декоративної пластики. Цей елемент фасаду може вказати на соціальний статус власника дому, його естетичні пріоритети, призначення споруди, нагадати про конкретну особистість або розповісти про особливості історичної епохи. Вступаючи у стилістичну координацію з екстер'єром, маскарони в архітектурі Львова XIX – першої чверті XX ст. беруть безпосередню участь у створенні неповторного образу давнього Львова.

2. Lviv mascarons of the XIX – first quarter of the XX centuries are an important cultural heritage of the architectural art of Lviv, as they are one of the aspects of the architectural image representation of the city and its architectural styles. The word “mascaron” (fr. mascaron, it. mascherone – a large mask) denotes a high-relief or bas-relief face, the head of an animal or a fantastic creature, which is depicted full-face. These relief masks were usually carved from stone or cast from plaster, and they had a metal mount. Mascarones enrich the decorative design of facades of the Lviv architecture and carry an important information load, symbols. At the same time, these aesthetic accents of buildings disappear without a trace, leaving behind the sometimes destroyed exterior fragments, which underscores the urgent need to preserve them. In the architecture of Lviv, mascarons have been changing and evolving from the Renaissance style to the Modern style. That is, mascarons have been used by architects at different stages of development of the city architecture. Their artistic and plastic solution have been

consistent with the aesthetic tastes of the era and stylistic trends in architecture. The purpose of the building, its style, as well as the architect's idea or the customer's requirements influenced the choice of masks. Despite the usual anonymity of mascarones as a type of architectural and decorative plastic, we still partly know the names of the sculptors, and in some places we can identify them based on the stylistic analysis of the entire complex of elements of the sculptural plastic of facades. At the same time, it should be noted that the primary author of mascarones was usually an architect. It was he who created the sketch, which the sculptor later implemented in the material. There are five main typological groups of mascarons in the Lviv architecture of the XIX – first quarter of the XX centuries. Imparting symbolic and informational significance to the exterior of the architectural object contributed to the “fixation” of specific artistic images of masks on different functional types of buildings. The main array of mascarons on the facades of Lviv buildings are relief images of characters from ancient mythology. In Lviv, mascarons depicting characters from Greek and Roman mythology can be divided into four unequal parts and typological subgroups: artistic images of the Olympian gods, relief faces of minor gods of ancient mythology and mascarons of deities and heroes. It is important to say that one or another god can be recognized by attributes, by certain details, traditionally characteristic only of this deity. The appeal to the images of ancient mythology pointed to the function of the building and served as a kind of sign of the patronage of ancient gods in the areas of activity of the customer. With the advent of the Viennese Secession in the Lviv architecture in the late nineteenth and early twentieth centuries, the images of mascarons underwent significant changes. The architecture of the Lviv secession was flooded by mysterious female mascarons, the two main groups of which were spring images of nymphs, associated with beauty and life, and demonic, whimsical female images, which are opposite to them. The combination of mysterious female mascarons with various stylized forms of the plant world (the motif of “blossoming hair”) is the embodiment of human harmony with nature. The study has shown that for the Lviv architecture of the XIX – first quarter of the XX centuries the typological group of anthropomorphic mascarons is characteristic, too, in which the features of individualization of images are more or less present. These men's and women's masks are often arranged in the center of the cartouche and complemented with hats or attributes. The mascarons of this typological group are not endowed with deep and varied symbols, however, they contain information and memory of people, information of whom is currently lost. When conducting the study of the grotesque group of mascarons in Lviv, we encounter pronounced exaggerations and hyperboles, which is one of the main features of grotesque. In order to show the significance of the grotesque mascarons of Lviv, we have developed a complex typology of this group of images. It includes a subgroup of teratomorphic masks, images of the Greenman deity, embossed theatrical masks and emotion masks. Each of the subgroups is marked by a special symbolism and variability of figurative and plastic solutions of grotesque mascarons. The typological group of zoomorphic mascarons of Lviv is characterized by a variety of artistic and stylistic devices, compositions, textures and dimensions. The exteriors of many buildings in Lviv are decorated with mascarons of lions – a symbol of strength and power. Relief masks of other animals in the city buildings are represented by skillfully sculpted images of wild boar, cat, sheep, goat and elephant.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Кукіль Л. Л. Маскарон як елемент архітектурно-декоративної пластики Львова. Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті. Харків: ХДАДМ, 2016. № 3. С. 44-52. URL :

<https://tihae.org//pdf/t2016-03-08-kukyl.pdf>

- Кукіль Л. Л. Семантика та особливості вирішення маскаронів міфологічної тематики на фасадах львівських споруд XIX ст. Вісник Харківської Державної академії дизайну і мистецтв: зб. наук. пр. / за ред. Даниленка В. Я. Харків : ХДАДМ, 2016. № 4. С. 38-48. URL : <https://visnik.org/pdf/v2016-04-06-kukyl.pdf>
- Кукіль Л. Л. Тератоморфні маскарони в архітектурно-декоративній пластиці Львова другої половини XIX – початку XX ст. Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті. Харків: ХДАДМ, 2018. № 6. С. 77-83. URL : <https://tihae.org//pdf/t2018-06-11-Kukil.pdf>
- Кукіль Л. Л. Семантика образно-пластичних вирішень маскаронів Грінмена в архітектурі Львова кінця XIX ст. Вісник Львівської національної академії мистецтв, 2019. № 39. С. 301-316. URL : <https://visnyk.lnam.edu.ua/visnyk/2019/39/dc912a253d1e9ba40e2c597ed2376640>
- Кукіль Л. Л. Антропоморфні образи маскаронів у львівській архітектурно-декоративній пластиці XIX – початку XX століття. Art and design. Київ : Київський національний університет технологій та дизайну, 2020. № 3. – С. 78-88.
- Kukil, L. Female mascarons in the architecture of the Lviv secession Linguistics and Culture Review, 2021. 5 (S4). S. 1049-1069.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лупій Світлана Петрівна

2. Lupii Svitlana Petrivna

Кваліфікація: к.мист., доц., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лінда Світлана Миколаївна
2. Svitlana Linda

Кваліфікація: д.арх., професор, 18.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-6963-6101**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Національний університет "Львівська політехніка"**Код за ЄДРПОУ:** 02071010**Місцезнаходження:** вул. Степана Бандери, буд. 12, Львів, 79013, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Івашко Юлія Вадимівна
2. Yuliya Ivashko

Кваліфікація: к.арх., доц., 18.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** .Київський національний університет будівництва і архітектури**Код за ЄДРПОУ:** .02070090**Місцезнаходження:** 04037, просп. Повітрянофлотський, 31, Київ, 04037, Україна**Форма власності:****Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується**Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Бірюльов Юрій Олександрович
2. Yurii Biriulov

Кваліфікація: д. мист., професор, 17.00.05**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-3455-9614**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Львівська національна академія мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071027

Місцезнаходження: вул. Кубійовича, 38, Львів, 79011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Якимова Олена Олександрівна

2. Olena Yakymova

Кваліфікація: к. мист., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3121-6480

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівська національна академія мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071027

Місцезнаходження: вул. Кубійовича, 38, Львів, 79011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Голубець Орест Михайлович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Бабунич Юлія Ігорівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Бенях Наталія Миронівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна